

*Under korsets mærke – gudstjeneste i krise- og katastrofetider*

**FUVs gudstjenestekonference  
29.-31. januar 2024  
Emmaus, Haslev**



*Folkeforsoningens træ, af Olof Hellström.  
Foto: Mark Harris og Georg Lulic*

I år stiller FUVs gudstjenestekonference skarpt på kriser og deres betydning for kirken. Flygtningekriser, finanskriser, pandemikrise, krig i Europa og klimakrise har ført til en krisebevidsthed samt farvet en fælles erfaring af og bevidsthed om, at vi lever i en tid, hvor det kan synes, som om kriser er fortløbende og næsten står i kø. Det er ikke en ny erfaring, at krisetider kan kalde på kirken – men det er måske en erfaring, der er blevet særligt tydelig de senere år. Historisk har globale, nationale og lokale kriser og katastrofer ofte været baggrund for særlige gudstjenester. I FUVs store befolkningsundersøgelse fra 2020 er der også et udtalt ønske fra befolkningen om, at folkekirken skal være til stede efter en katastrofe. Derfor sætter årets konference fokus på, hvad krise, krig og katastrofe kalder på rent gudstjenestemæssigt. Kalder disse situationer på særlige gudstjenesteformer og særlig musik? Disse spørgsmål vil være gudstjenestekonferencens omdrejningspunkt.

Årets hovednavne er fra henholdsvis England og Norge. Carla A. Grosch-Miller er præst i den reformerte kirke i England, digter og ph.d. i praktisk teologi. Hun underviser både på universiteter og kirkelige uddannelser og har udgivet bøger om traumer både i forhold til liturgi og sjælesorg. Marie Strand Skånland er forskningsleder og førsteamanuensis i musikk og helse ved Ansgar Høyskole i Kristiansand, Norge. Hun har publiceret artikler om musikkens rolle i stress- og følelsesregulering, smertehåndtering og kriser. Hovedforedragene vil være på engelsk og norsk men man kan naturligvis stille spørgsmål på dansk.

På konferencen vil det være muligt at deltage i to forskellige workshops ud af fire. De ledes af Carla A. Grosch-Miller, provst Anna Helleberg Kluge, organist og kantor Jakob Lorentzen eller præst og forfatter Thomas Frovin.

Konferencen er et tværfagligt forum for præster, kirkemusikere, menighedsrådsmedlemmer og andre med særlig interesse for feltet. Formålet er at bidrage til fordybelse og inspiration. Det sker gennem foredrag og workshops samt konferencens rige og varierede gudstjeneste-, salmesangs- og musikliv. Dertil kommer samtale og erfaringsudveksling deltagerne imellem.



*Carla A. Grosch-Miller*



*Marie Strand Skånland*

# Program

## Mandag den 29. januar 2024

10.30-11.30 Ankomst og indkvartering

11.30-12.30 Åbningsgudstjeneste

12.30-13.30 Frokost

13.30-14.00 Velkomst ved rektor ved FUV Birgitte Stoklund Larsen

14.00-15.30 *Liturgical response to crisis and trauma* (Liturgiske svar til kriser og traumer) ved præst, digter og ph.d. i praktisk teologi Carla A. Grosch-Miller

I dette hovedforedrag vil Carla A. Grosch-Miller beskrive hvad traumer har af betydning for og gør ved mennesker og menigheder og vise, hvordan gudstjenesten kan møde menneskers behov i krise- og katastrofetider og på den efterfølgende helingsproces.

15.30-16.00 Kaffepause

16.00-17.15 *Foredrag*, fortsat

17.15-17.45: ”Salmestime”

17.45-18.00 Pause

18.00-19.00 Middag

19.30-21.00 *Koncert* i kirken med Hagedstedensemblet

Hagedstedensemblet spiller irsk, skotsk og skandinavisk kirke- og folkemusik. Det er udadventt, sprudlende og sommetider også melankolsk. Derudover spiller de meditative numre, der inviterer til eftertanke og selvfølgelig fællessange – ingen koncert, uden at vi synger sammen.



### Om Hagedstedensemblet

I 2017 stod Hagedsted Kirke uden organist, og menighedsrådet besluttede at ansætte lidt anderledes kirkemusikere. Det var tre lokale musikere med sans for folkemusik, nemlig guitarist Lasse Jonsson, fløjtenist og saxofonist Torben Heegaard og slagøjspiller Laurits Heegaard. Ret hurtigt efter fik sognepræst Mikkel Vale lov til at spille med på bas.

21.00- Aftenhygge – ostebord

## Tirsdag den 30. januar

8.00-9.00 Morgenmad

9.15-10.00 Morgengudstjeneste

10.15-11.45 *Musikk i kriser*. Foredrag ved forskningsleder og førsteamanuensis i musikk og helse Marie Skånland, Ansgar Høyskole i Kristiansand

Musik er nært knyttet til følelser, og har en vigtig funktion når mennesker samles i forskellige situationer og anledninger. Når nationale kriser opstår, ser vi, hvordan musik og sang får en fremtrædende rolle. Musik blev brugt aktivt i sorgarbejdet efter terrorangrebet i New York 11. september 2001, i Norge efter 22. juli 2011 og efter moskeangrebet på New Zealand 15. marts 2019. Under krigen i Ukraine ser vi, hvordan mennesker som søger tilflugt for bombeangreb og spontant begynder at synge. Mennesker synes at gribe til sang og musik som ressource for at håndtere sorg og kriser – musik hjælper os til at udtrykke og håndtere følelser, den giver os trøst, den samler os og styrker oplevelser af fællesskab og sammenhold. Dette foredrag vil se nærmere på musikkens rolle i nationale kriser med terrorangrebet i Norge 22. juli 2011 som udgangspunkt. Det vil ligeledes belyse musikkens funktion i personligt sorgarbejde.

12.00-13.00 Frokost

13.30-14.00 Middagsgudstjeneste

14.15.-15.30 Første workshop-runde

Workshop 1 ved Carla A Grosch-Miller. Workshopen "*Lamentation: Ancient and new*" (Klage – før og nu) giver deltagerne mulighed for at arbejde med ærlig snak overfor Gud, en praksis som kan være både en åbenbaring, hjælpe til heling og give styrke. Sprog: Engelsk.

Workshop 2 ved provst Anne Helleberg Kluge, Næstved Provsti. "*Når lokalsamfundet rammes af kollektiv krise*".

Nogle gange rammer et traume ikke kun en enkelt familie, men skaber samtidig en krise, som berører et samlet lokalsamfund og over forholdsvis kort tid ændrer den kollektive selvforståelse. I denne situation kan kirken igennem samtaler, gudstjenester og åbent kirkerum hjælpe en større gruppe mennesker til at få et sprog for forfærdelsen, sorgen og medfølelsen, og langsomt genfinde en ny måde at leve sammen på. På baggrund af erfaringer med et lokalsamfund i krise, arbejdes der i workshopen med overvejelser over, hvad og hvor meget kirken kan og skal tilbyde et lokalsamfund i kollektiv krise. Vi vil arbejde med mulige liturgiske udtryk, men også med etiske overvejelser om balancen mellem kollektiv sorg og offentlig nysgerrighed. Sprog: Dansk.

Workshop 3 ved sognepræst på Vesterbro og forfatter Thomas Frovin: "*Alle taler om vejret, men ingen gør noget ved det*". Hvad betyder klimakrisen og ikke mindst den stigende opmærksomhed på klimaets udfordringer for vores liturgiske arbejde? På denne workshop vil vi med erfaringer fra 'Skovkirke' samtale om mulighederne for at arbejde med en økologisk horisont og teologisk adressere temaer, der berører skabelse og forvalterskab, miljø og klima. Hvilket bedre sted findes at gøre det end i liturgien, hvor jord og himmel mødes? Sprog: Dansk.

Workshop 4 ved organist og kantor Jakob Lorentzen, Holmens Kirke: “*Bridge over Troubled Water*”. Under coronakrisen oplevede stort set hele Danmarks befolkning musikkens samlende kraft og styrke i fællessangen. Musikken åbner ind til det ubevidste, lindrer smerte og indgyder håb. Ved workshoppen vil jeg dele mine erfaringer i valg af musik og salmer ved gudstjenester og koncerter i krisetid. F.eks. markering af 4. maj, Ukraine-gudstjeneste og Flagdag, hvor udsendte soldater hyldest, både de hjemvendte og de faldne. Hvilken musik passer her? Sprog: Dansk.

15.30-16.00 Kaffepause  
16.00-17.15 Anden workshop-runde  
17.20-17.50 ”Salmestime”  
18.30- Festmiddag og -aften med underholdning

## Onsdag den 31. januar

8.00-9.00 Morgenmad  
9.15-9.45 Morgengudstjeneste  
10.00-11.15 *Orientering om det liturgiske arbejde – Liturgisk Forum* ved biskop Elof Westergaard  
11.30-12.00 Afslutningsgudstjeneste  
12.00-13.00 Frokost og afrejse

## Praktiske oplysninger

Tid: 29.-31. januar 2024

Hvor: Konference og indkvartering på Emmaus, Højskolevej 9, 4690 Haslev

Kursusafgift: For andre end præster er kursusafgiften 5400 kr. inkl. foredrag, workshops, materialer, ophold og fuld forplejning.

Tilmelding senest 24. oktober 2023 på <https://www.fkuv.dk/kursusprogram/kursus/2868>

Vil du vide mere, er du velkommen til at kontakte Jette Bendixen Rønkilde:

tlf. 2273 1157/jmbr@km.dk

### Planlægningsgruppen:

Jette Bendixen Rønkilde, faglektor i liturgik, FUV

Charlotte Muus Mogensen, rektor for kirkemusikskolen i Roskilde

Mads Djernes, timelærer i hymnologi og kirkemusik, FUV. Sognepræst i Nørremarkskirken, Vejle

Bodil Therkelsen, formand for Liv og vækst-udvalget, Landsforeningen af Menighedsråd

Peter Arendt, organist i Haslev Kirke

Lise-Lotte Kristensen, organist i Løgumkloster Kirke

Tine Illum, sognepræst i Sdr. Bjert

Marianne Holm Zeuthen, korshærspræst i Esbjerg



FOLKEKIRKENS  
UDDANNELSES- OG VIDENSCENTER